

Wanneer deze nieuwsbrief verschijnt merken we al dat de dagen weer beginnen te 'lengen', met andere woorden: de lente komt al weer wat dichterbij, maar vergeet niet dat er vaak (ooit) in februari de Elfstedentocht werd gereden. Ook nu zijn er weer zenuwachtige ijsmeesters in de weer geweest en Haaksbergen had weer de primeur van de eerste marathon op natuurijs. Dus nog

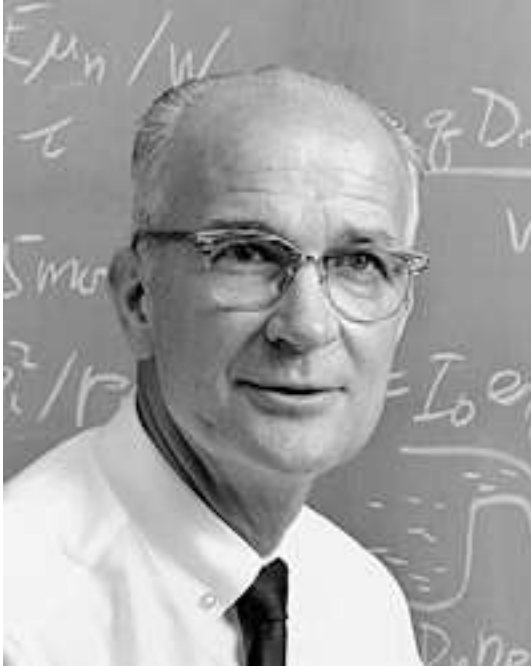
even wachten met de lentekriebels. Deze nieuwsbrief begint met een in memoriam voor William Shockly; één van de uitvinders van de transistor. En verder nog allerlei info met maritieme, nautische en/of radiocommunicatie gerelateerde onderwerpen met hopelijk weer stof om in onze verhalen aan bezoekers op te kunnen nemen. Vanaf **5 februari** mogen we de special event call **PA60HAL** weer gaan gebruiken! En op 2 februari is een *fotoshoot* voor o.m. de nieuwe website. Dus kom met pakkie-an deftig oftewel je PI4HAL tenue.

Inhoudsopgave

William Shockley.....	2
Queen Elizabeth (schip, 1940).....	4
Queen Elizabeth 2 (schip, 1969).....	5
RMS Queen Mary.....	6
THE R/O's LAMENT.....	8
Een stukje radio historie (8).....	9
Wereldradiodag 13 februari.....	13
Golden Globe Race 2018.....	14
Wilson to return to port for repair and upgrade.....	16
Nieuw Statendam.....	17
Herinnering watersnoodramp februari 1953.....	18
Ahoy.....	20
Radio Secret Service (RSS) in Tweede Wereldoorlog.....	21
Zendmasten Vogelweg opgeblazen.....	25
Belevenissen in het radiostation.....	26
Leuk om te weten.....	27
N1MM cursus bij PI4DEC.....	29
Mutaties Radiostation.....	30
Bericht van Agentschap Telecom en eQSL.....	30

William Shockley

William Bradford Shockley ([Londen](#), [13 februari 1910](#) – [Stanford](#), [12 augustus 1989](#)) was een [Brits/Amerikaans natuurkundige](#) en mede-[uitvinder](#) van de [transistor](#) met [John Bardeen](#) en [Walter Brattain](#), waarvoor hij mede de [Nobelprijs voor de Natuurkunde](#) in [1956](#) kreeg.

Zijn pogingen om het nieuwe transistorontwerp commercieel te exploiteren rond de periode 1950-1960, droegen bij aan het ontstaan van [Silicon Valley](#) als concentratiegebied voor [micro-elektronica](#).

Biografie

Shockley werd geboren in Londen als enig kind van de Amerikaanse ouders William Hillman Shockley en Mary Bradford. Zijn vader was mijnningenieur en ook zijn moeder was werkzaam op dat gebied en was de eerste vrouwelijke *US Deputy mining surveyor*.

In 1913 keerde de familie terug naar de Verenigde Staten waar hij opgroeide in de Californische plaats [Palo Alto](#) waar hij ook zijn opleiding genoot. In 1932 behaalde hij zijn bachelor (B.Sc.) aan de [California Institute of Technology](#). Aan het [Massachusetts Institute of Technology](#) studeerde [vastestoffysica](#) hij onder professor [John C. Slater](#) en ontving zijn Ph.D. in 1936 met zijn proefschrift over de energiebandstructuur van [natriumchloride](#).

Datzelfde jaar werd hij door [Melvin Kelly](#) aangenomen bij [Bell Telephone Laboratories](#) te [Murray Hill](#), waar hij werkte in de onderzoeksgroep die onder leiding stond van [Clinton Davisson](#). In 1955 legde hij zijn positie als directeur van de afdeling transistorfysica neer om directeur te worden van de [Shockley Semiconductor Laboratory](#), een afdeling van [Beckman Instruments](#), te [Mountain View](#) voor de onderzoeksontwikkeling en de productie van nieuwe transistors en andere halfgeleidercomponenten. Uit zijn bedrijf gingen acht werknemers weg, de zogenoemde *traitorous eight*, en stichtten [Fairchild Semiconductor](#), het bedrijf dat de basis vormde van *Silicon Valley*, eigenlijk de vallei waar met silicium halfgeleiders gemaakt worden.^[1]

In 1963 werd hij benoemd tot de eerste Alexander M. Poniatoff-professor aan de [Stanford-universiteit](#), een leerstoel op het gebied van engineering en toegepaste wetenschap.

Terwijl hij nog MIT-student was huwde hij in augustus 1933 met Iowan Jean Bailey, met wie hij drie kinderen kreeg. Dit huwelijk eindigde in scheiding waarop hij in 1955 hertrouwde met Emmy Lanning.

Bardeen, Shockley en Brattain

Solid-state transistor

Kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog formeerde Bell Labs een solid-state fysicagroep onder leiding van Shockley en de scheikundige [Stanley Morgan](#) – andere medewerkers van deze onderzoeksgroep waren [John Bardeen](#) en [Walter Brattain](#), natuurkundige [Gerald Pearson](#), scheikundige [Robert Gibney](#), elektronica-expert [Hilbert Moore](#) en verschillende andere technici.

Hun taak was het zoeken van een solid-state alternatief voor de kwetsbare [vacuÛmbuis-versterkers](#). Door de opkomst van lange-afstandstelefonie was er een enorme behoefte aan robuuste en compactere elektrische versterkers ontstaan. Vanwege zijn ervaring in de vastestoffysica was Shockley ervan overtuigd dat halfgeleiders van silicium – na zuurstof het meest voorkomende element in de aardkorst – de oplossing voor dit probleem was.

Voordat de groep wetenschappers tot een oplossing kon komen raakte de Verenigde Staten betrokken bij de Tweede Wereldoorlog en werd Shockley onderzoeksleider bij de onderzeebootbestrijding van de marine. Later reisde hij naar Europa en Azië om B-29 eskaderbemanningen te helpen bij het gebruik van de radar. In 1945, na de oorlog, keerde Shockley terug bij Bell Labs en kon hij het onderzoek naar halfgeleiders voortzetten. Het idee van Shockley was om met externe velden elektronen uit het siliciumoppervlak te trekken waardoor er een elektrische stroom door het silicium op gang kwam. Tot zijn grote frustratie faalde dit om onverklaarbare redenen keer op keer. Na meer een jaar van gefaalde pogingen was het Bardeen die een ingeving kreeg dat de beweging van de elektrische stroom werd tegengehouden door elektronen in het oppervlak van de halfgeleider.

Terwijl Shockley zelf vroegtijdig met Kerstvakantie was gegaan werkten Bardeen en Brattain aan een nieuwe schakeling en op [23 december 1947](#) slaagden ze erin om de eerste werkende puntcontacttransistor te demonstreren. Pas hierna werd Shockley geïnformeerd, die ontstemd was over het feit dat hij buiten deze belangrijke doorbraak was gehouden. Het jaar daarop ontwikkelde hijzelf de eerste junctietransistor.

Erkenning

Naast de Nobelprijs voor de Natuurkunde in 1956 verkreeg Shockley nog enkele belangrijke prijzen en onderscheidingen, waaronder de *Medal for Merit* in 1946 voor zijn werk op het ministerie van oorlog tijdens de Tweede Wereldoorlog, de *Morris Leibmann Memorial Prize* (1952) van de IRE, de *Oliver Buckley Prize* (1953) van de [American Physical Society](#) en de *Cyrus B. Comstock Award* (1954) van de [National Academy of Sciences](#). In 1963 ontving hij de Holley-medaille van de [American Society of Mechanical Engineers](#). Hij ontving in 1980 de [IEEE Medal of Honor](#).

Door [Time Magazine](#) werd hij een van de honderd meest invloedrijke personen van de twintigste eeuw genoemd. Hij overleed in 1989 aan [prostaatkanker](#).

Queen Elizabeth (schip, 1940)

RMS Queen Elizabeth is een midden [jaren 1930](#) gebouwd [schip](#) door [John Brown & Company](#) in [Clydebank](#), [Schotland](#). De Queen Elizabeth is het zusterschip van de [Queen Mary](#).

Nog een tijdgenoot van het ss Nieuw Amsterdam en ook het ss Rotterdam

Nadat het voor 5 miljoen pond was omgebouwd tot drijvende universiteit, vloog het schip op 9 januari 1972 in brand. Er bestaat enige verdenking dat er opzettelijk brand was gesticht, aangezien de brand op verschillende plaatsen tegelijk uitbrak.^[1] Het feit dat de Chinese scheepsmagnaat [C.Y. Tung](#) het schip had verzekerd voor een aanzienlijk hoger bedrag dan het bedrag waarvoor hij het had gekocht, leidde tot de verdenking bij sommigen dat de brand was aangestoken om het verzekeringsgeld te kunnen opstrijken. Anderen meenden dat de brand mogelijk een uitvloeisel was van onenigheid tussen Tung, een [Chinees nationalist](#), en communistische scheepsbouwers.

De radio receiving and control room van het RMS Queen Elizabeth GBSS

Het schip was volledig door het vuur verwoest, en het water van de blusboten deed het schip in de haven van Hongkong [kapseizen](#) en zinken.^[2] Uiteindelijk werd het schip tussen [1974](#) en [1975](#) ontmanteld voor de sloop omdat het een gevaar vormde voor de scheepvaart. Delen van de romp die niet geborgen werden, bleven op de bodem van de baai achter. Op zeekaarten werd

ervoor gewaarschuwd op die plek niet voor anker te gaan. Naar schatting lag 40 tot 50% van het wrak nog op de bodem.^[4] Eind jaren negentig verdwenen de laatste resten van het schip onder de grond als gevolg van [landwinning](#) ten behoeve van een containerterminal. De Queen Elizabeth gold lange tijd als het grootste wrak van een passagiersschip, tot het ongeluk met de [Costa Concordia](#) in 2012. Het verkoolde wrak diende als geheim hoofdkwartier van [MI6](#) in de [James Bondfilm *The Man with the Golden Gun*](#) uit 1974.

Queen Elizabeth 2 (schip, 1969)

De **RMS Queen Elizabeth 2**, RMS: [Royal Mail Steamer](#), ook wel alleen **QE2** genoemd, was meer dan 30 jaar het vlaggenschip van de [Cunard Line](#). De *Queen Elizabeth 2* maakte zijn eerste reis in 1969 en was één van de laatste grote trans-Atlantische passagiersschepen. Met een lengte van 293,5 meter en een topsnelheid van 32,5 [knopen](#) is het ook één van de grootste en snelste passagiersschepen die er zijn.

Maar ook de QE2 was zeker een tijdgenoot van het ss Rotterdam

Op 30 december 1964 werd het contract getekend met [scheepsbouwer](#) John Brown Shipyard in [Clydebank](#) in [Schotland](#). Daar werd met de bouw begonnen op 5 juli 1965. Na de tewaterlating op 20 september 1967 werd het schip gedoopt door [koningin Elizabeth II](#). Op 19 november 1968 begon de *Queen Elizabeth 2* aan de proefvaarten onder leiding van kapitein 'Bil' Warwick. Vanaf 26 november 1968 werden er proefvaarten gehouden in de [Ierse Zee](#). Op 22 april 1969 werd een kleine maidentrip gemaakt naar [Las Palmas de Gran Canaria](#).

Op 2 mei 1969 begon de officiële maidentrip naar [New York](#). In 1975 werd de eerste cruise gemaakt rond de wereld. In mei 1982 werd de *Queen Elizabeth 2* gevorderd voor troepentransport voor de [Falklandoorlog](#). Op 12 mei 1982 zette het koers naar [Zuid-Georgië](#) met 3.000 manschappen aan boord.

Op 11 juni 1982 kwam het veilig terug in [Southampton](#). In oktober 1986 werd in Duitsland begonnen met het vervangen van de [stoomturbines](#) door een [dieselelektrische voortstuwing](#). In 1987 won de *Queen Elizabeth 2* de prijs voor exportprestaties van de koningin. Op 7 augustus 1992 liep de *Queen Elizabeth 2* op de rotsen bij Vineyard Sound, deze rotsen stonden niet op de [zeekaart](#).

In december 1994 vond een uitgebreide herinrichting plaats. Op 11 september 1995 werd de *Queen Elizabeth 2* in [orkaan Luis](#) op weg naar de [Verenigde Staten](#) geraakt door een [golf](#) van 29 meter. Op 2 januari 1996 tekende de *Queen Elizabeth 2* de 4 miljoenste [zeemijl](#) op in het logboek. In 1996 ging na de verkoop van Trafalgar House aan Kvaerner het eigendom van Cunard Line ook naar deze Noorse maatschappij. In mei 1998 verkocht Kvaerner Cunard Line aan het Amerikaanse [Carnival Corporation](#). Op 29 augustus 2002 tekende de *Queen Elizabeth 2* de 5 miljoenste [zeemijl](#) op in het [logboek](#).

Op 18 juni 2007 werd bekend dat de *Queen Elizabeth 2* voor bijna 100 miljoen dollar werd verkocht aan [Dubai World](#) om aan een van de kunstmatig gemaakte eilanden voor de kust van [Dubai](#) te worden afgemeerd. Op 7 januari 2008 begon het aan de laatste wereldreis.^[1] Het was de bedoeling dat de QE II daar dienst gaat doen als luxehotel. Het schip voer op 11 november 2008¹ voor het laatst uit vanuit de thuishaven in Southampton.

RMS Queen Mary

RMS Queen Mary was een trans-Atlantisch passagiersschip van de rederij [Cunard Line](#), destijds de *Cunard White Star Line*, dat van 1936 tot 1967 tussen [Southampton](#), [Cherbourg](#) en [New York](#) voer.

Het [stoomschip](#) werd gebouwd door [John Brown & Company](#) in [Clydebank](#) ([Schotland](#)) en in 1934 gedoopt door [Mary van Teck](#), de gemalin van de Britse koning [George V](#) naar wie het schip was vernoemd. De eerste reis van het schip was in 1936, en al in hetzelfde jaar veroverde het de [blauwe wimpel](#) voor de snelste trans-Atlantische oversteek. Het verloor de blauwe wimpel een jaar later aan de [Normandie](#), maar in 1938 heroverde het de wimpel en behield hem tot 1952.

Tijdens de [Tweede Wereldoorlog](#) werden de *Queen Mary* en de iets grotere en jongere [Queen Elizabeth](#) ingezet om troepen naar [Europa](#) te vervoeren. De twee schepen waren de grootste en snelste troepentransportschepen die de geallieerden tot hun beschikking hadden. De *Queen Mary* heeft ooit in één overtocht 16.082 manschappen vervoerd, dit is tot op heden het grootste aantal mensen dat met een schip in één keer vervoerd is. Na de oorlog werd de *Queen Mary* weer een passagiersschip, tot het in

---

¹ En 2008 was het memorabele jaar dat het ss Rotterdam weer terugkeerde naar Rotterdam.

1967 uit de vaart werd gehaald. Het schip ligt nu permanent voor anker in [Long Beach](#). Het doet nu dienst als [museumschip](#) en hotel. De *Queen Mary* staat in het [Amerikaanse](#) National Register of Historic Places. Het schip vierde het 70-jarig bestaan in 2004. De opvolger van het schip, de [Queen Mary 2](#), werd in 2003 in de vaart genomen.

Queen Mary 2 meets RMS Queen Mary in Long Beach CA

Het Queen Mary radio station nog steeds in gebruik, nu met call sign [W6RO](#)

Luister op <https://www.youtube.com/watch?v=f4iapw7TJ-Y> naar het afscheidsbericht van de Radio staff van de Queen Mary (GBTT) aan WSC Tuckerton Radio. Of luister naar: <http://www.godfreydykes.info/morse1.mp3>

Radio officieren van weleer zullen zich de prominente radio call signs kunnen herinneren van de Queen Mary (GBTT) en de Queen Elizabeth (GBSS). De QE2 kreeg weer GBTT als roepnaam. Als je ongeveer tegelijkertijd met één van deze schepen New York aanliep werd je door de krachtige middengolfzenders van deze schepen volledig 'opzij' gedrukt.

THE R/O's LAMENT

In a cold and lonely radio shack, where the last receiver stands,
 A museum set of manuals held idly in my hands,
 With my jargon half forgotten, of my stock-in-trade bereft,
 I wonder what's ahead of me - the only R/O left.
 With the office sprouting gadgets like a nightmare Christmas tree.
 There are keyboards for computers, where my Morse key used to be.
 And I couldn't read steam Morse 'midst this lunatic array,
 For at every height and angle there's a visual display.
 The proud, efficient Sparkie has been rendered obsolete
 By electronic equipment fitted in the Merchant Fleet,
 And tho' a signal's through the system in the blinking of an eye,
 No-one's got the time, to even make a cup of kye.
 To delete the human error, to erase a noble breed,
 We rely upon a microchip, we put our faith in speed.
 We press a key, and make a switch, and spin a little disc,
 it's one ton per cent efficient - and never mind the risk.
 But again I may be needed, for the time will surely come
 When there's a fault within the system and the modern stuff is dumb,
 When the satellites are useless but Morse is there for free -
 T'was good enough for old Marconi, and it's good enough for me.

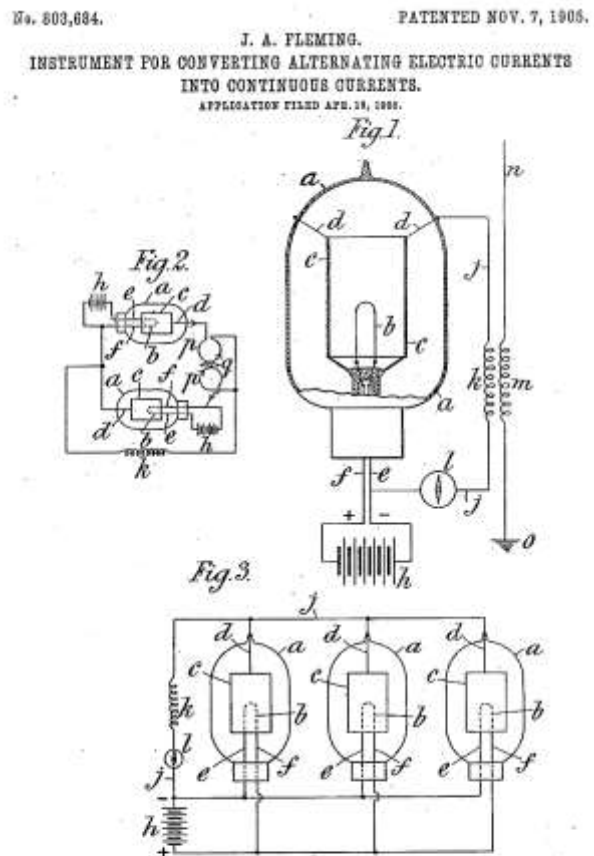
Contributed by David Tunncliffe ex I.M.R.C.

Een stukje radio historie (8)

ALADINS WONDERLAMP

Intussen voltrekt zich de grote stille revolutie in het radiowezen, die is ontketend door de uitvinding van de radiobuis; radiolamp zegt men die dagen. Reeds omstreeks 1904 vond [Prof. John Ambrose Fleming](#), een Britse radiofysicus van de universiteit van Londen, de „thermionic valve" detector uit, waarbij het uit de jeugd van de elektrische gloeilamp bekende Edison-effect weer te voorschijn komt. De uitvinder noemde zijn schepping een „valve" en omschreef het apparaatje als een analogon van een klep in een waterpijp, die hier in de radiotelegrafie, het bewegen van elektriciteit alleen veroorloofde in één richting. Zelden heeft een uitvinder een zo hartverscheurend „bijna" gepresteerd als professor Fleming, want hij stond met de voet op de drempel van de grootste ontdekking van de twintigste eeuw: de radiobuis. Als hij slechts één stap verder was gegaan en zijn „thermionic valve" had uitgebreid met het „rooster" - een onaanzienlijk stukje metaal, dat later de Amerikaan [Lee de Forest](#) zou aanbrengen in Fleming's vacuumbuis - hij zou zijn beladen met grote roem.

Witnesses

William H. Davis
James J. Grayson

Inventor

John Ambrose Fleming
by his attorneys
Robert Allen Shufford & Co.

De uitvinding van de radiobuis maakt de draadloze telefonie mogelijk en hoewel zij al jaren bekend is, komt zij nu pas uit de geheimzinnige beslotenheid van de militaire toepassing in het burgerleven. Zij werd gelanceerd op vrijwel hetzelfde ogenblik waarop de N.S.F. werd opgericht. De ontwikkelingsjaren van de N.S.F. vielen samen met die van de radiobuis. Zij kon zich echter voorlopig niet wenden tot deze nieuwe ontwikkeling als basis voor haar bedrijf - want daarvoor was er te weinig over bekend.

Hier kwam nu het voordeel van de belangengemeenschap met Marconi tot uitdrukking, want aan buizenfabricage en buizenresearch kon een jonge fabriek, die zich toegede op het maken van vonkzenders, niet denken. Marconi zou daarom de ontwikkeling van de buis op de voet laten volgen door de lampenfabriek Osram, waarmee zij een belangen gemeenschap had. De NSF zou dan automatisch van de uitkomsten van dat onderzoek kunnen profiteren. Zij kon zich voorlopig blijven concentreren op de fabricage van vonkzenders.

Draadloze telefonie

De moderne wonderlamp van Aladin was - in tegenstelling tot de vonkzenders, die gedempte golftreinen uitzonden - onder andere een verwekker van ongedempte golven. Door een geëigende en in wezen eenvoudige schakeling van de elektrische onderdelen kon men een toestand bereiken, waarbij de energie-afgifte, in de nuttige vorm van radiogolven door de zender, werd gecompenseerd door de onafgebroken aanvoer van elektrische energie. Er was dus geen rustpoos tussen het uitstralen van de antenne-energie en het optreden van de volgende vonkontlading, zoals bij de vonkzenders. Er was continu trillingsenergie in de antennekring en wel met onveranderlijke - ongedempte - amplitude.

De Forest Audion 1906

Dat betekende, dat er voortdurend een voertuig - een draaggolf - aanwezig was, in de vorm van hoogfrequente trillingen, waarop ook ononderbroken informatie over afstanden kon worden meegegeven. zit de NSF tot over de oren in de problemen van de lampzenders die bij haar worden besteld of waarover men inlichtingen verlangt van de zijde van Marine, Leger en Luchtvaartdiensten. Maar al deze lampzenders zijn prototypen. Proefkonijnen voor de

betrokken diensten om kennis te kunnen nemen van de nieuwste technische mogelijkheden. De opdrachten en verzoeken om inlichtingen vereisen veel laboratoriumwerk en ontwerptalent. Eén, hoogstens twee stuks moeten er van worden gemaakt. Het is geen lopendebandwerk. De schatkist van de fabriek raakt er echter niet door gevuld. Integendeel! De afstand tussen de kopgroep van de „cost" en het peloton van de „baet" is al benauwend groot. Eén type zender-ontvanger behoefde de NSF niet zelf te ontwerpen. Dat was een ensemble, geschikt voor het gebruik in vliegtuigen. Hiervoor was door de Marconi-maatschappij in 1921 een type ontwikkeld, dat bekend stond als het type AD 2, later gevolgd door het verbeterde type AD 6. Deze toestellen moesten nu door de NSF, als agente van Marconi, aan de man worden gebracht. Maar wie de verdiensten wil aantonen van een vliegtuigzender, moet over een vliegtuig en een landingsterrein en nog veel meer beschikken, wil hij zijn cliënt kunnen uitnodigen zijn product te beoordelen. Dat was te veel gevegd van de NSF, maar gelukkig hadden wij Plesman en de KLM.

De draadloze brengt de mogelijkheden mee voor de organisatie van niet-openbare radio-telefoonverbindingen voor grote instellingen of voor een netwerk, waardoor belangen-genoten van allerlei aard met elkaar kunnen worden verbonden. In het licht van - later overdreven gebleken - grote verwachtingen, valt nu herhaaldelijk in de discussies het woord „landexploitatie". Talloze indrukwekkende plannen worden geopperd. Zelfs gaan de reders er toe over te besluiten een request te richten aan H.M. de Koningin, voor het verkrijgen van een concessie voor het stichten en

exploiteren van een radiotelefoonverbinding tussen het Amsterdamse Scheepvaarthuis en het Rotterdamse centrum van koopvaardij.

Maar er komt niets van terecht, omdat de Overheid haar monopolie van het exploiteren van telefonen en telegrafen niet wenst te laten verwateren. Hoezeer directie en commissarissen van de NSF zich ook inspannen om de directeur-generaal van PTT tot het verlenen van een concessie te bewegen, het helpt niet. Met uitzondering van één geval dat zich in 1920 voordoet en om zijn merkwaardigheid, hierna een aparte behandeling krijgt.

Beurszender en persdienst

De eerste wereldoorlog werd gevolgd door een tijdsspanne waarin handel en nijverheid zich schokkenderwijs aanpasten aan de overgang van oorlogs- op vredeseconomie. De waardevastheid van het ruilmiddel was in vele landen zeer wankel en zo'n tijd geeft altijd een opgewekt verkeer in geldsoorten en in effecten te zien. Bij de NSF, bedacht op het vinden van nieuw debiet nu de polsslag bij de scheepvaart wat trager was, rijpte het denkbeeld om de draadloze telefonie in te schakelen bij het verbreiden van effectennoteringen. Bankinstellingen en commissionairs in effecten - aldus redeneerde men hebben gedurende de beursuren een intensieve belangstelling voor het verloop van de noteringen. Zij bezaten hierover de beste wetenschap en waren in staat haar cliënten, heet van de naald, te adviseren en daardoor het aantal transacties op te voeren. In deze handel gaat het immers om minuten, soms om seconden.

De telex was onbekend en waar de automatisering van het telefoonbedrijf nog in een ver verschieft lag, kostte het tot stand brengen van interlokale gesprekken altijd een zelfs niet bij voorbaat te bepalen aantal minuten. Zou er dus een middel kunnen worden gevonden om alle belangstellenden zonder tijdverlies en op hetzelfde moment te informeren, dan mocht men verwachten, dat daarvoor grote interesse zou bestaan en dat de betrokkenen wel bereid zouden zijn, daarvoor ook geldelijke offers te brengen. Dat middel was er nu met de komst van de draadloze telefonie. Het bestuur van de Vereeniging voor de Effectenhandel in Amsterdam had wel oren naar het plan dat haar werd voorgelegd. Toen het zich door middel van een circulaire tot zijn leden in de provincie richtte, teneinde zich over de mate van belangstelling die er was te oriënteren, bleken de reacties zelfs zo aanmoedigend, dat er eerder beduchtheid was voor een te groot dan voor een te klein succes. Want een plan opperen - zoals de NSF had gedaan - en waarbij vier- tot zeshonderd ontvangtoestellen uit de grond moesten worden gestampt, is heel wat anders dan het uitvoeren ervan.

Met Kerstmis 1920 kwam de Beurszender voor proefuitzendingen in de lucht. In de zomer van 1921 waren de eerste vijftig abonnees op de radiobeursdienst van de nodige uitrusting voorzien. Op vijftig bankgebouwen, binnen een cirkel met een straal Amsterdam - Dordrecht, waren indrukwekkende antennes opgericht, die verbonden waren met vernuftig geconstrueerde ontvangtoestellen, door de Duitse firma Huth geheel voor het bijzondere doel vervaardigd en geheel ingesteld op de bediening door leken.

Men behoefde slechts een hoofdtelefoon van een verende haak te nemen om het toestel in te schakelen. De op de effectenbeurs opgestelde zender - met een nogal opzichtige L-antenne, afgespannen aan de toren van de Oude Kerk (alles mocht!) - had een vermogen van ongeveer 3 kW primair, waarvan niet veel meer dan 0,5 kW in de antenne kwam. Maar zelfs die energie zat grotendeels in de draaggolf. Men moest dus wel alle zeilen bijzetten met de ontvangantennes, teneinde zoveel mogelijk energie uit de ether te halen. De golflengte lag in de buurt van tweeduizend meter. Die ontvangantennes, fors en hoog en bij voorkeur afgespannen aan de dorpskerktorens, schreeuwden van de daken dat de Bank radio had. Zij waren dus meer dan technische nieuwigheden: zij waren reclame, representatie en onmiskenbare bewijzen van voortvarendheid. Opgemerkt zij nog dat de zender niet het eigendom was van de NSF doch van de Marconi-maatschappij, van wie hij gehuurd was. Marconi volgde het experiment met een tikje ongeloof, doch met grote belangstelling. Het succes was hartverwarmend. Vele aanvragen moesten voorlopig op een wachtlijst worden geplaatst. Omdat de ontvangtoestellen door de NSF niet verkocht doch verhuurd werden, met een daarbij behorende service, ontstond de op 2 augustus 1920 al administratief in het leven geroepen „Exploitatie:afdeling der NSF". Behoefte het overigens vermelding dat het woord Exploitatie-afdeling een klank was, die Radio-Holland in de oren snerpde als die van een griffel, rechtstandig voortbewogen over het vlak van een schoollei?

Het systeem werkte zo goed, dat het nieuw succes aantrok. Het ondernemende en vindingrijke [Persbureau Vaz Dias](#), voorloper van het tegenwoordige ANP, kwam op de gedachte de beurszender op de zondagen gedurende enkele uren af te huren, teneinde aan houders van sigarenwinkels en aan dagbladredacties de sportuitslagen door te geven. Natuurlijk in code - en hoe. .!

Bij interland wedstrijden werden voortaan complete ooggetuige-verslagen uitgezonden, zij het uit de tweede hand: de gegevens werden vanaf de toeschouwertribune naar het persbureau getelefoneerd. Daar werd het verslag op primitieve wijze „gescrambled", onbegrijpelijk gemaakt. Daartoe droegen de ploegen in deze verslagen code-vermommingen. Zodat de luisteraar hoorde hoe de „negers" optrokken tegen de „hottentotten", of hoe de „indianen" hardnekkig het middenveld beheersten en de „Filistijnen" voor het doel faalden met hun schot! En de individuele spelers weiden aangeduid met voornamen als Hannes, Bram, Joop of Kees. De aangesloten luisteraars, die een kleine bijdrage in de kosten hadden betaald, kregen tijdig een volledige decoderingssleutel toegezonden. Sommige slimmerds, die, gesteund door een uitgebreide voetbalkennis, na een poos deduceren en combineren erin slaagden door het geheim van de sleutel heen te zien, waren na de rust weer even ver, omdat dan de code werd veranderd. De opkomst van de radio-omroep ontnam later aan deze ingenieuze onderneming haar zin. Het was „commercial broadcasting" in een gemakkelijke vorm.

Deze dienst was voor het persbureau Vaz Dias nochtans niet meer dan een onderdeel van zijn nieuwsverspreiding per radio. Toen dit beginsel levensvatbaar bleek, ging Vaz Dias als eerste ter wereld over tot het inrichten van een radiopersdienst, op gelijke leest geschoeid als radiobeursdienst en gebruik makend van dezelfde zender, welke

exploitatie-rekening aldus een welkome versterking kreeg. Deze dienst werd op 21 februari 1922 geopend. De exploitatie-afdeling van de NSF trok er nu op uit om veertig tot vijftig redacties van dagbladen en van bladen, die twee- of driemaal per week verschenen, van een soortgelijk ontvangtoestel als dat van de banken te voorzien.

Ook bij de Persdienst drong zich de vraag op, hoe het niet-geautoriseerde gebruik van het slechts voor de abonnees bestemde nieuws te beteugelen. Van de geraffineerde scramble-techniek, het onverstaanbaar maken van telefoongesprekken, had men toen nog geen weet. Dus nam men weer een ander foefje te baat.

Een ieder mocht de berichten als eenling afluisteren, maar wie het gehoorde publiceerde, behoorde als abonnee bij de persdienst te zijn ingeschreven. Vaz Dias had een probaat middel om dat besef in te scherpen. Van tijd-tot tijd kregen de bonafide aangeslotenen een geheime circulaire, waarin het uitspreken van een pittig stukje nieuws werd aangekondigd.

Werd dit uitgesproken, zo luidden de instructies, dan moest men het als waardeloos ter zijde leggen, want het was uit de duim gezogen. Publiceerde een niet aangesloten courant - die slimheid in de plaats poogde te stellen van het betalen van cijns - het bericht wel, eventueel zelfs onder het voorwendsel dat zij over „eigen nieuwsbronnen, beschikte, dan stond zij niet slechts met beschaamde kaken voor Vaz Dias, maar zij werd ook nog het doelwit van leedvermaak van haar vakbroeders.

Men kan niet voorbijzien, dat mede door de opkomst van de hierna te beschrijven radio-omroep, het publiek meer vertrouwd raakte met de kneepjes van de radio-ontvangst. Het begon zich te redden met een gekocht of zelfgemaakt apparaat, hetgeen op de duur de exploitatie-activiteit van de NSF niet onberoerd zou hebben gelaten. Dat neemt niet weg, dat alle betrokkenen bij de stichting van de beurs- en persdiensten een duidelijk gevoel van spijt hadden te verwerken toen, na het verstrijken van de concessieperiode op 1 januari 1927, de overheid de diensten in eigen beheer nam en voortzette met een zender van Scheveningen-Haven, die „zakelijke zender" werd genoemd. De plannen van het Rijk om een eigen zakelijke omroepzender te bouwen dateerden al van 14 okt. 1921, maar tot uitvoering waren zij niet gekomen. Het bedienend personeel van de NSF ging gedeeltelijk in rijksdienst over. Opnieuw ruimden de pioniers het veld voor de „consolidatieploeg" uit het achterland.

Samenstelling F. Roosingh

Wereldradiodag 13 februari

Ingesteld door UNESCO / Verenigde Naties. Jaarlijks op **13 februari** is het 'Wereld Radio Dag' (World Radio Day). Op deze dag worden er wereldwijd evenementen georganiseerd door omroepen en radioverenigingen om het belang van vrije en onafhankelijke radio te benadrukken. Vrijheid van meningsuiting en vrije toegang tot informatie staan op 'Wereld Radio Dag' centraal.

Golden Globe Race 2018

Day 198 – [Mark Slats](#) closes to within 50 miles of Van Den Heede in nail-biting race to the finish

Difference in distance to finish now reduced to 49 miles. Slats runs out of fresh water – has been using his emergency desalinator for past week

With less than 1,700 miles back to the finish in Les Sables d’Olonne, 2nd placed Dutchman Mark Slats has sliced a further 393 miles out of Jean-Luc Van Den Heede’s lead In terms of distance to finish over the past 8 days. At 08:00 UTC today, the gap was just 49 miles, Slats having gained 205 miles in the past 48 hours.

Questions raised over use of Ham radios

Ham radio Net

Sailors have been making use of the amateur Ham radio net for decades. Competitors in the Nedlloyd Spice Race from Jakarta to Rotterdam back in 1979 were surprised to find that King Hussain of Jordan was an avid amateur operator and regular participant on their net. National telecommunication authorities have often turned a deaf ear to unlicensed operators using made-up call signs while at sea. But this may be coming to an end following a warning from one National regulator to a GGR skipper. They warn: *“You use an amateur callsign and are making connections with amateur radio operators. The call sign letters are not registered, and thus illegal. I ask you to stop. If you have a legal amateur callsign then I urge you to present it”*.

Fair warning both to unregistered GGR skippers and to legitimate Ham radio operators communicating with them. In Britain, the Ham Radio net is controlled by OFCOM, which recently revoked more than 500 licences for non-compliance. This includes communicating with unregistered Ham radio operators. The maximum penalty is 6 months in prison, a £5,000 fine and loss of their licence.

GGR skippers have been using this free communication system to gain weather forecasts and maintain contact with their teams, which is allowed under the Race Rules, It is the responsibility of each skipper to ensure that they abide by National and International regulations. Such transgressions may not affect the outcome of the Race unless broadcasts have included position reports of GGR yachts which are not allowed. Should that be proved, then skippers face an immediate 48 hour penalty for the first offence, followed by disqualification.

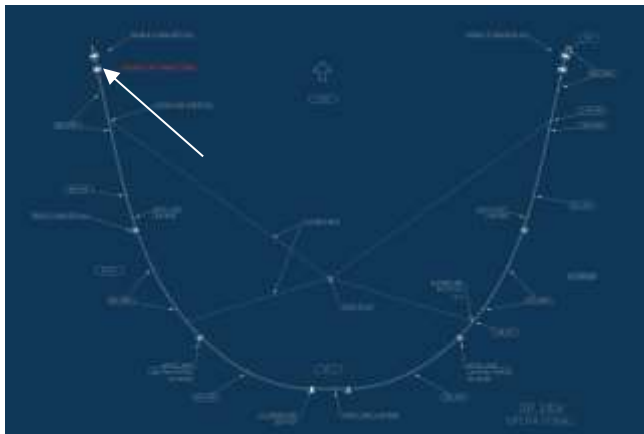
UPDATE. [Mark Slats](#) can no longer use his HAM RADIO call sign which means he can now only transmit on MARINE HF SSB frequencies. Most of his previous communications have been by HAM radio. GGR Did NOT stop him from using his call sign. This will mean either joining a Private Maritime Net. (there are a few options) for weather or using official Govt. Maritime forecasts, or listen into any English Ham radio weather forecasts. This is what many other GGR entrants without a HAM radio License have done. GGR does not get involved with any radio traffic, or weather reports at all, which is up to the entrant to organize. GGR requires all entrants to have a Licensed MARINE HF SSB radio and station license and the entrant to have a Marine Radio Operators license only. GGR does monitor all strong weather with winds over 40 kts and if appropriate provides both forecasting and routing information to assist the entrant to sail safely. [#GGR2018](#).

Golden Globe Race skipper Mark Slats has said he is thinking of retiring from the race after being banned from broadcasting on the HAM radio net. But the GGR promised to still give heavy weather reports and routing for safety as they did before. Eerste verwachte aankomsttijd in Sable d'Olonne wordt 1 of 2 februari 2019.

Wilson² to return to port for repair and upgrade

Due to a structural malfunctioning of the clean-up system, today (31-12-2018) we made the decision to return to port earlier than planned. We will set sail as soon as an appropriate weather window is available. On Saturday, December 29th, during a regular inspection of the clean-up system, our offshore crew discovered that an 18-meter end-section had detached from the rest of the system. Although it is too early to confirm the cause of the malfunction, we hypothesize that material fatigue (caused by about 10^6 load cycles), combined with a local stress concentration, caused a fracture in the HDPE floater. It's important to note that both the 580-meter main section and the 18-meter end section are both completely stable; all bulkheads are intact, and the end section has two stabilizers affixed to it, so rollover is not possible. Also, because no material was lost, there have been no safety risks for the crew, environment or passing marine traffic. However, as the redundancy in the clean-up system's sensors and satellite communication (which are mounted on both end sections) has now been compromised, we concluded it is sensible to return to port.

Blueprint of system, indicating the point of fracture

We are, of course, quite bummed about this as 1) we hoped to stay out for a bit longer to collect more data on plastic-system interaction, and 2) it introduces an additional challenge to be solved. At the same time, we also realize that setbacks like this are inevitable when pioneering new technology at a rapid pace. Being in port provides us with the opportunity to make upgrades to the system with the aim of solving the plastic retention issue, which we [previously reported](#).

We are returning to port with terabytes of data that we will use in coming weeks and months to develop the necessary upgrades. The *Maersk Transporter* is also carrying around 2000 kg of plastic that we recovered from the patch over the past few weeks through a combination of the clean-up system and ghost net fishing (for comparison: once fully operational, System 001 is expected to harvest 1000 kg per week). Although we would have liked to end the year on a more positive note, we believe these teething troubles are solvable, and the clean-up of the Great Pacific Garbage Patch will be operational in 2019. The fact that the clean-up system orients itself in the wind, is able to follow the waves well and is able to catch and concentrate plastic gives us confidence in the technology.

We will keep you updated through our blog and social media as soon as we know more on the causes and solutions.

---

² Wilson is de naam van het 'plastic garbage cleanup system' naar de film [Cast Away](#) met Tom Hanks. Wilson is daarin de naam van de overgebleven volleybal.

Nieuw Statendam

Binnenkort zal de Nieuw Statendam worden gedoopt door Oprah Winfrey in Fort Lauderdale tijdens een besloten bijeenkomst.

De 'Nieuw Statendam' in aanbouw op de scheepswerf van Magedra van Fincantieri. Het schip krijgt een brutotonnage van 99.500, is bijna 300 meter lang en kan 2.633 passagiers huisvesten in 1.339 hutten.

De Nieuw Statendam op de Italiaanse werf. De Nieuw Statendam is een zusterschip van de Koningsdam.

De investering van de HAL voor het nieuwe schip bedraagt \$ 600 miljoen. Er is momenteel veel vraag naar nieuwe schepen. Zo liggen er naast de Nieuw Statendam twee andere schepen in verschillende stadia van bouw op de Magedra scheepswerf van Fincantieri. De wachttijd is opgelopen naar acht jaar, van het moment van het besluit van de aankoop tot oplevering. Er is gekozen voor een Italiaanse werf vanwege een goed prijs-kwaliteit verhouding. Er zijn tientallen Nederlandse toeleveranciers, bijvoorbeeld het tapijt, de meubels en de bloemen. De werf zoekt zelf toeleveranciers in het zogeheten 'design and construct' contract naar specificaties van de HAL. Op 5 mei 2019 komt de Nieuw Statendam voor het eerst in Amsterdam aan.

Uit: De Blauwe Wimpel nr. 12, december 2018

Herinnering watersnoodramp februari 1953

Het is niet slechts een gelukkige gedachte van de VERON om in een boekwerkje de geschiedenis vast te leggen van de belangrijke hulp, die de radioamateurs hebben verleend tijdens de catastrofale overstroming, die ons land heeft geteisterd in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953. Het is ook een daad van rechtmatige hulde aan al die zendamateurs, die door een hoge plichtsovertuiging gedreven hun kennen en kunnen met grote inspanning en opoffering beschikbaar hebben gesteld om de redding van mensenlevens te bevorderen en hulpverlening te doen richten op de vele plaatsen, waar zij in een of andere vorm zo bitter nodig was.

De zendamateurs hebben een zeer grote dienst bewezen aan hun medemensen, die in nood verkeerden, maar ook de Overheid en alle instanties, die betrokken waren bij het reddingswerk en bij de hulpverleningsarbeid in de ruimste zin. Waar de relatie tussen de zendamateurs en PTT in deze periode zo intens en zo goed is geweest en de berichtgeving in het algemeen daardoor zo doeltreffend kon zijn, is het mij een behoefte daarvan in dit woord vooraf mijn welgemeende dank aan de zendamateurs uit te spreken en het boekje "[Kanaal 3700](#)" een grote en aandachtige lezerskring toe te wensen.

directeur-generaal der PTT

Het is 2019 geworden en daarmee alweer zesenzestig jaar geleden. In de nacht van 31 januari op 1 februari braken in Zeeland en Zuid-Holland vele dijken door toen een springvloed samenviel met een woedende storm. Bijna tweeduizend mensen kwamen om.

Herinnert u zich nog de daaropvolgende acties? Beurzen open , dijken dicht.... Kleding inzamelen voor het rampgebied....Vooraf de jeugd heeft weinig of geen weet daarvan. Ook van hetgeen door de Nederlandse zendamateurs in die dagen werd verricht is bij de jongere generatie weinig bekend. De VERON prijst zich gelukkig dat zij in die dagen een boek uitgaf dat een beeld geeft van de amateur-activiteit in en buiten het rampgebied. Ter gelegenheid van deze herdenking is nu een herdruk hiervan uitgegeven.

In de huidige tijd met kanaal gestuurde zendontvangers, synthesizers en relaisstations komt het bijna onwezenlijk voor dat hele delen van een provincie volledig verstoken zijn van enig contact met de buitenwereld. Dat men niet eens wist of bepaalde dorpen nog wel bestonden. Dat mensen met vele tientallen kilo's apparatuur onder de meest primitieve omstandigheden op pad gingen om een radioverbinding tot stand te brengen. Of dat uit onderdelen die uit een radiowinkel werden gehaald een zender in elkaar geknutseld werd.

Amplitude gemoduleerd, spoelen gewikkeld op flessen en natuurlijk met buizen. Toch zorgde een dergelijke zender voor het eerste levensteken vanuit Zierikzee! Later werd in het gemeentehuis van datzelfde Zierikzee een gedenkplaat aangebracht als blijvend aandenken aan de hulp die Nederlandse zendamateurs gedurende de ramp hebben geboden. Een foto van deze gedenkplaat is op de omslag van deze herdruk afgebeeld.

Deze herdruk wil ook vooral de jeugdige amateurs voorhouden dat hun hobby niet altijd een spel kan zijn. De amateurs van 1953 hebben dat overtuigend laten zien.

Het VERON hoofdbestuur (1978)

Gedenkplaat gemeentehuis Zierikzee

In 2002 werd onderstaande tekst geschreven

Inmiddels zijn we 49 jaar verder en is er in Zuidwest Nederland door zowel afdelingen van de VERON als van de VRZA het initiatief genomen om samen een herdenkingsactiviteit op te zetten. De ontwikkelingen in de technologie hebben niet stil gestaan en in het tijdperk van de computer is het dan ook logisch dat er een website over dit gebeuren op het net wordt gezet. Daar moet natuurlijk wel voldoende informatie op staan en wij zijn dan ook blij dat de VERON toestemming heeft gegeven om het [herdenkingsboek Kanaal 3700](#)³ te gebruiken op de site. Want hoewel er alles aan gedaan wordt om te voorkomen dat er weer een ramp gebeurt, toch blijft die mogelijkheid bestaan en nog steeds kunnen alle verbindingen die via het elektriciteits- en het telefoonnet lopen in zo'n situatie uitvallen. Dan zullen weer de zendamateurs opstaan en de verbindingen helpen tot stand te brengen.

Karin Mijnders PA10491

---

³ Klik op de hyperlink om het boek te openen.

Ahoy

Hello (en dus ook hallo) als begroeting hebben we te danken aan Thomas Edison. Bij de invoering van de telefoon heeft hij verordonneerd dat je moest opnemen met 'hello'. Zijn concurrent Alexander Graham Bell vond dat de telefoon opgenomen moest worden met 'ahoy'. Dat woord bestond al minstens honderd jaar langer en was afgeleid van het Nederlandse woord 'hoi'. Maar Edison won omdat hij – wetenschappelijk geformuleerd – een streberige machtswellusteling was met meer invloed.

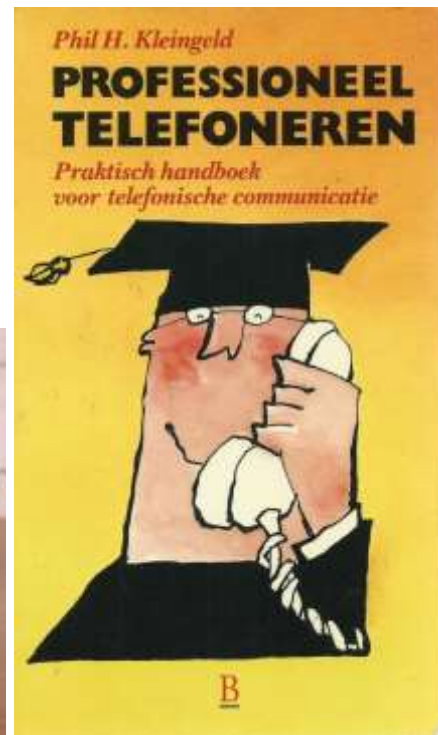
Dus stond 'hello' in het eerste telefoonboek bij de officiële instructies rond het telefoneren. (Detail: je moest dat 'hello' volgens de aanwijzingen hard en vrolijk uitspreken, anders dan het vaag-wantrouwende 'hallo' van nu dus).

Je kunt zo'n telefoongewoonte niet terugdraaien, maar ik denk dat we het erover eens kunnen zijn dat het beter was geweest als Bell had gewonnen. Wat zou er leuker zijn dan elkaar aan de telefoon lekker nautisch te begroeten met een ferm 'Ahoy'? Als een soort vrolijke ontkenning van het feit dat je op zee vrijwel nooit bereik hebt.

Uit: 'Taal voor de leuk' van Paulien Cornelisse.

Ahoy

Broer van Arie?

Radio Secret Service (RSS) in Tweede Wereldoorlog

Omdat rond deze tijd in 1944 (75 jaar geleden) operatie Overlord werd voorbereid voor de invasie in Normandië op 6 juni 1944 (D-Day), zullen er de komende afleveringen van de nieuwsbrief enkele interessante artikelen verschijnen. Onderstaand wordt begonnen met een artikel over de *Radio Secret Service* door PI4HAL lid Kapitein-Luitenant ter Zee Peter de Groot (PA5PIL).

Inleiding

In de periode 2010 tot 2013 heb ik als marine officier, op uitwisselingsbasis, 3 jaar bij de Royal Navy gediend op HMS Collingwood, een grote basis in de buurt van Portsmouth.

In die tijd heb ik ook mijn *Advanced Licence* (Engelse variant van de F-licentie) behaald. Vanwege interesse in radio en Tweede Wereldoorlog, een van de items op mijn bucket list, was een bezoek aan Bletchley Park. En zo geschiedde.

Tijdens dat bezoek aan Bletchley Park, en het museum, kwam ik een uitstalling tegen van de Radio Secret Service (RSS), wat mijn aandacht trok. En e.e.a. heeft nog steeds mijn uitermate interesse.

In de Tweede Wereldoorlog speelden radioamateurs een belangrijke rol in de geheime draadloze spionage oorlog. Een feit dat tot 1979 geheim gehouden is. Tijdens een BBC programma, *Wartime Radio The Secret Listeners*⁴, werd voor het eerst gewag gemaakt van dit feit. Zij voorzagen Bletchley Park van de noodzakelijke morse berichten die de codebreakers in staat stelden Duitse berichten te ontcijferen. Deze radioamateurs stonden bekend als de *Voluntary Interceptors*, VI's. In totaal hebben zo'n 1200 radioamateurs deel uit gemaakt van de RSS.

Gedurende de oorlog beschikte Bletchley Park over 268.000 onderschepte berichten, met een piek in mei 1944, toen 282 berichten werden ontvangen. Van alle berichten waren het 97.000 met de hand gecodeerde berichten van de Abwehr en 140.000 berichten die middels de Enigma codeermachine versleuteld werden. De Duitse tegenhanger van de RSS, de Duitse Sicherheits Dienst, wist slechts 13.000 berichten te onderscheppen.

Radio Secret Service

Voor de Tweede Wereldoorlog, hadden alleen een beperkt aantal Britse Ambassades de beschikking over korte golf radio's. Voor de Britse S.I.S. (Secret Intelligence Service) was er nog geen draadloze communicatie, waardoor zij moesten terugvallen op, voor die tijd al, gedateerde wijze van geheim communiceren, zoals onzichtbare inkt en geheime postbussen. Natuurlijk onderschepten Nazi Duitsland alle internationale post van en naar Duitsland, wat om evidente redenen verre van bevredigend was. De toen meest veilige manier van communiceren, was middels de oude vertrouwde ordonnans/koerier.

---

⁴ <http://www.eafa.org.uk/catalogue/5108>

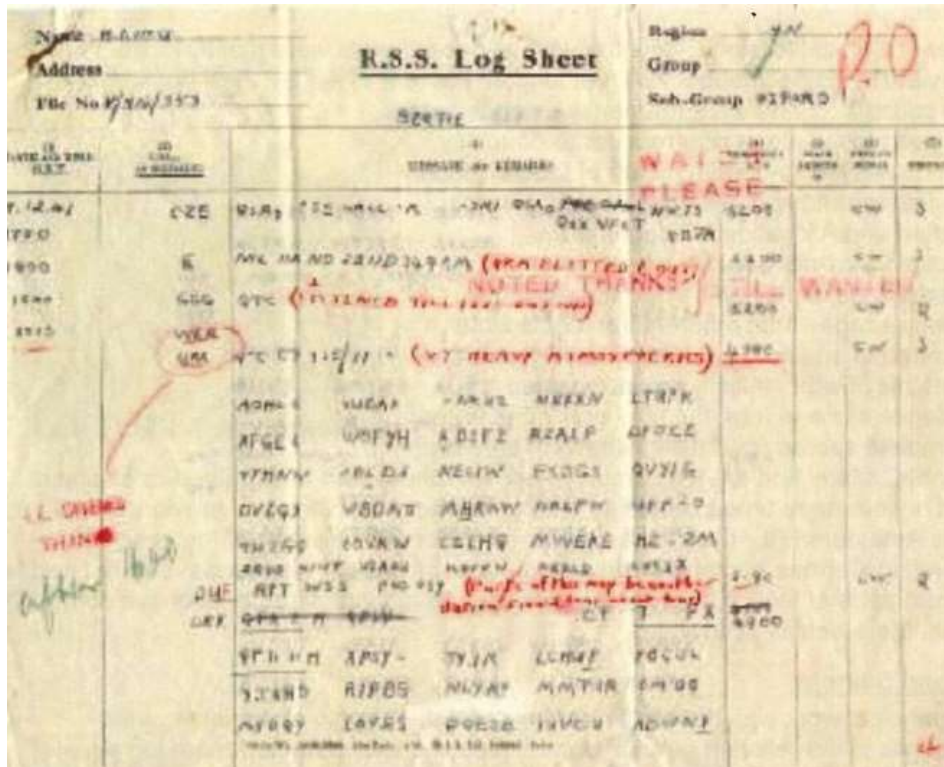
Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, startte MI5, de Britse militaire Inlichtingendienst, afdeling 5, met een kleine afdeling om vijandige radio uitzendingen te onderscheppen van geheime agenten die zich mogelijk in Engeland bevonden. De behoefte om te kunnen beschikken over een gespecialiseerd organisatie die in staat zou kunnen zijn om vanuit Engeland geheim radioverkeer te onderscheppen, werd al in 1928 onderkend. In dat jaar werd er vanuit het ministerie van Oorlog op aangedrongen om een organisatie op te zetten met personeel die over een onkreukbaar gevoel voor geheimhouding beschikten. De directeur van Britse wijnverscheper, Ralph Sheldon Mansfield, Lord Sandhurst, een fervent radio amateur, kreeg in 1939 de opdracht om een organisatie te formeren die uiteindelijk zou uitmonden in de Radio Secret Service. Om zover te komen zocht hij contact met de President van de Britse vereniging van Radio amateurs, de *Radio Society of Great Britain*, RSGB. Het eerste hoofdkwartier was Wormwood Scrubs, een voormalige gevangenis in Noord London, waar een gedeelte van de cellenblokken werden gebruikt door de RSS. Met een directe teleprinter stond het RSS hoofdkwartier in verbinding met Bletchley Park. De RSS werd eerst een onderdeel van MI5, vervolgens werd het Section-C van MI8. Uiteindelijk werd de RSS overgenomen door MI6 onder de naam Section-VIII, de illegale radio onderscheppingsgroep, *the illicit wireless intercept group*.

In 1939 werden veel radioamateurs opgeroepen voor de *RAF Civilian Wireless Reserve* - later werden dit de '*RAF Volunteer Reserve*' - de '*Territorial Army Signals Unit*' en de '*Royal Navy Volunteer (Wireless) Reserve*'. Ook werden in die tijd de zenders van alle radio amateurs van overheidswege geconfisqueerd. In die tijd moesten radio amateurs, indien zij de beschikking wilden hebben over een zendvergunning, kunnen aantonen dat zij de morse code beheersten. Gecombineerd met het feit dat zij alleen nog maar de beschikking hadden over een ontvanger, en de beheersing van de morse code, maakte het waardevol voor de nieuwe organisatie en velen meldden zich vrijwillig aan bij de RSS. Tijdens de hoogtijdagen beschikte de RSS over 2094 medewerkers, onderverdeeld in 98 officieren, 1317 operators, 83 technici, en 471 administratieve krachten. Verder nog 125 kantoorbediendes en 1200 radioamateur afluisteraars, die uiteindelijk Voluntary Interceptors, VI's werden genoemd. Om hun rol als VI te camoufleren waren veel afluisteraars gekleed in het uniform van de *Royal Observer Corps*.

De afgeluisterde, geïntercepteerde informatie, die uiteindelijk zijn weg naar Bletchley Park wist te vinden, bevatte in feite alleen het ruwe materiaal dat nodig was om de vijandelijke codes en versleuteling te kunnen breken. Naast hun inzet als afluisteraar, werden radio amateurs, die over een grote hoeveelheid technische kennis beschikten, ook ingezet in tal van andere aspecten. Zij speelden een grote rol in het ontwikkelen van tegenmaatregelen, tegen bijvoorbeeld Duitse luchtaanvallen, het onschadelijk maken van mijnen, het ontwikkelen van UHF frequentiegebruik en zij werden ingezet als instructeur op radio en radarscholen.

Het moge bekend zijn dat radioamateurs, zeker in die tijd, bijzonder bekwaam waren in het opnemen van morse signalen van zwakke radiostations, waarbij ook nog storing optrad door achtergrond ruis of andersoortige ruis. De radioamateurs werden

gerekruteerd in negen regionen en in iedere regio trad een kapitein van de *Royal Signal Corps* op als regionale controleur.

Extract van logboek van 9 december 1941, genoteerd door Bob King G3ASE, weergevend Abwehr groep "Bertie" voor Berlijn. Alle Duitse groepen kregen een code naam, beginnend met dezelfde letter als de basis van waaruit gezonden werd; "Violet" voor Vienna (Wenen), „Bertie“ voor Berlijn.

De gerekruteerde amateurs ontvingen een registratienummer, een blanco logboek, postzegels en enveloppes. Werden initieel de gelogde berichten door de regionale controleur rechtsreeks aan Wormwood Scrubs toe gezonden, naarmate het volume aan berichten begon toe te nemen, werd een ander onderkomen gezocht. Dit werd gevonden in Barnet. Het huis, Arkley View, werd aangekocht en kreeg het cryptische adres, P.O.Box 25, Barnet. Na ingebruikname van Arkley View deden de af luisteraars de compleet ingevulde logvellen in een enveloppe. Deze enveloppe werd vervolgens weer in een andere enveloppe gedaan, die vervolgens naar P.O. Box 25, Barnet werd opgestuurd.

Arkley View, Barnet

Rond maart 1940 was het de Britten duidelijk dat er geen vijandelijke uitzendingen van Britse bodem kwamen en verschoof de aandacht naar uitzendingen afkomstig van het continent en het was de RSS die als eerste gewag maakte van een grootse Duiste offensief op 10 mei 1940, wat uiteindelijk de Duitse invase in de Lage Landen en Frankrijk bleek te zijn. Naarmate de dreiging van een Duitse invasie op

Briste bodem toenam, namen ook de pogingen toe om VI's de rekruteren en te behouden voor de RSS. Sommige VI's hadden naast het afluisteren ook nog een normale dagbesteding en moesten aan hun werkgevers vragen of zij vrijgemaakt konden worden ingeval van een invasie, om 24/7 (af)luisterwacht te houden. De directieve hiertoe luidde: *"Find out from your employer if he will release you in the event of an invasion so that as long as you are in unoccupied territory you can put in a full time watch."*

De afluisteraars kregen vaak een bepaald stukje frequentie band toegewezen om daar te zoeken naar radiosignalen, die een bepaalde procedure volgden, maar soms werden zij ook gevraagd uit te kijken naar bepaalde roepletters en dan vervolgens alle berichten te noteren, vaak groepen van vijf letters. Dit was de standaard procedure om gecodeerde berichten via morse te verzenden. Het meest gebruikte stukje radioband lag tussen 3 MHz en 12 MHz, de hoogste concentratie was echter te vinden tussen 4 MHz en 9 MHz, dit stukje band werd bezet door omroepstations, morse stations van de diverse geheime diensten en ook door de diverse persbureaus. In een stukje band van 5 à 6 MHz passen wel 3000 morse stations omdat zij zo smalbandig zijn en zij kunnen gelijktijdig uitzenden! Dit is nu precies de reden waarom er landelijk zoveel afluisteraars nodig waren. Het was belangrijk om uit te vinden tijdens het afluisteren „wie met wie“ aan het werken was. Door het steeds weer wisselen van de frequenties en roepnamen, was de enige gemeenschappelijke overeenkomst in het berichtenverkeer vaak de tijd van contact en de te gebruiken procedure. Begintekens, tijden en frequenties werden door de VI's in detail ontleden en onthouden, waarbij gebruik gemaakt werd van een ingenieus kaartsysteem ter referentie. Dit werk was langdradig en vermoeiend, daar honderden logvellen werden bestudeerd, op zoek naar die ene verdachte uitzending.

*Wordt vervolgd
door: KLTZ Peter de Groot (PA5PIL)*

Fr. Burger

Zendmasten Vogelweg opgeblazen

ZEEWOLDE • Woensdag 9 januari 2019 | 10:31

Na drie mislukte pogingen zijn de twee zendmasten langs de Vogelweg in Zeewolde woensdagmiddag uiteindelijk neergegaan. Het was de bedoeling dat de masten 's ochtends om 11.00 uur al opgeblazen zouden worden, maar dit mislukte tot drie keer toe door problemen met de explosieven.

De bouw van de twee masten begon eind jaren 70. De antennes in Zeewolde werden gebruikt voor de [middengolf](#). Vanaf 1985 waren Radio 1 en Radio 5 te horen via de AM-frequentie. In 2003 werd gestopt met het uitzenden van Radio 1 en sinds 2015 is ook Radio 5 niet meer te beluisteren via de AM.

De zendmasten werden later gebruikt voor commerciële radiozenders. Radio 10 Gold heeft enkele jaren op de AM uitgezonden en ook de christelijke zender [Groot Nieuws Radio](#) zond tot voor kort uit op de middengolf.

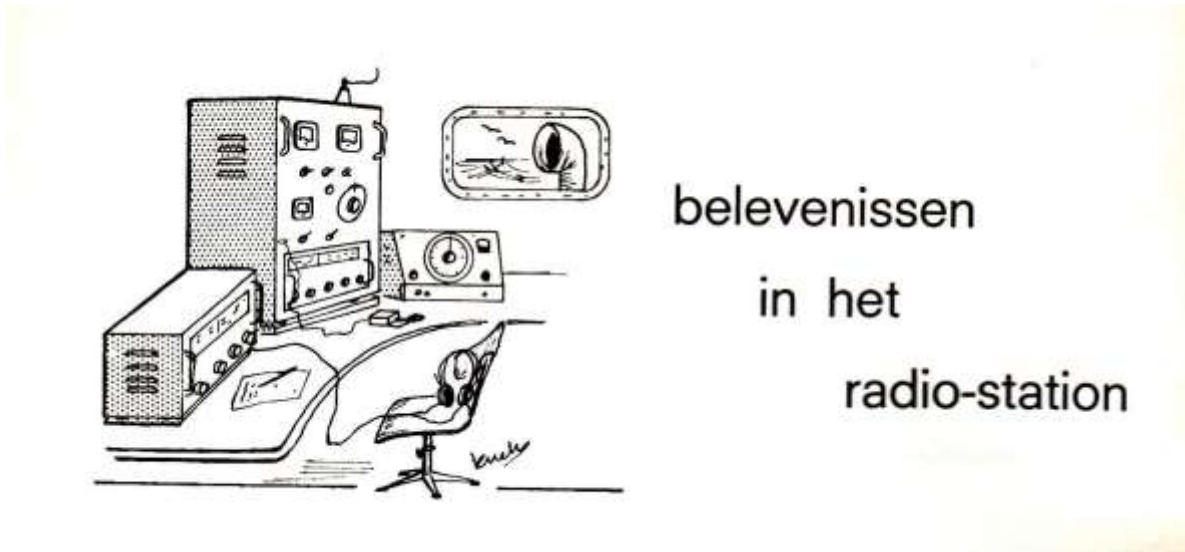
Het zendpark in Zeewolde wordt door defensie verbouwd tot zendstation. Het zendstation wordt daarmee het eerste militaire object van Flevoland. Defensie kocht het zendpark in 2012 van de toenmalige Wereld-omroep.

Het zendstation gaat de communicatie over lange afstanden met onder meer schepen en missiegebieden over de gehele wereld verzorgen. Het is de bedoeling dat het vanaf medio 2020 gebruikt kan worden.

[Zie ook het filmpje](#)

Belevenissen in het radiostation

Ik zat op een pracht bootje. 28 dagen reis. 5 dagen in New York. 5 dagen thuis. Een bootje waar je 100 jaar op kon worden. Ik zat er precies 12 ½ reis op. Reden om feest te vieren.

Maar daar hebben we het nu niet over.

In New York krijg ik bericht dat ik over moet stappen op een boot naar Zuid Amerika. Hevig protest natuurlijk, maar zonder succes.

Het enige wat ik los kan peuteren is de belofte dat het maar voor één reis zou zijn. Drie maanden.

Na twee maanden, we waren alweer op de thuisreis, begon de voetbalcompetitie. Zondags dus de voetbaluitslagen.

Het valt me op dat de kapitein niet te genieten is.

Hij loopt rond met een gezicht van 7 dagen slecht weer en een bezoekje aan het radiostation is er ook niet meer bij. Wat zou ik gedaan kunnen hebben dat ik het bij hem verbruid heb? Ik ga hier en daar eens informeren en dan hoor ik dat hij een verwoed Feyenoord aanhanger is.

En nu heb ik Feyenoord al twee weken laten verliezen!

Goddank wint Feyenoord de volgende zondag en kan er weer een biertje af voor de sparks.

De laatste zondag voor binnenkomst. Ik weet al dat ik met verlof ga.

Feyenoord verliest weer.

Wat nu? Straks moet de ouwe mijn conduite opmaken en dan zie ik hem toch liever in een goeie stemming.

Wat kan mij het schelen? Ik laat Feyenoord winnen. Voor hij de kranten uit Holland krijgt ben ik al van boord. Ik kreeg weer bier. Het smaakte me niet.

Kreeg ook een goeie conduite.

Gelukkig heb ik nooit meer met deze kapitein gevaren.

W. J. den Baas

Leuk om te weten

Ketelaar. Ketelaar zijn is geen vak aan boord. Wel gaat er een verhaal over een burger, die toen hij hoorde dat iemand ketelaar was, zich verbaasde over de veelheid van vakken op een modern oorlogsschip, waaronder zelfs ketellappers. Als het niet waar is, is het toch aardig verzonnen. Ketelaar zijn wil echter zeggen, dat men niet op de gewone tijd kan schaften — aan tafel kan zijn — doch na-schafter of ketelaar is. Figuurlijk: Hij blijft ketelaar; hij vist achter het net, of hij staat er naast.

Ketelkap. De ketels van een schip liggen — evenals de machines — onder het pantserdek in een besloten ruimte. Voor de ventilatie op de vuurplaat (de plaats waar de stokers de vuren verzorgen) en de machinekamer (ook wel vetput geheten) lopen de schotten door tot aan het tentdek, het dek, dat niet meer dan een metalen smalle verbinding, boven het opperdek ligt. Deze doorlopende schotten zijn afgedekt met kappen of kleppen (liggende scharnierende ramen). Het geheel noemt men: de ketelkap.

Ketelruim. Wie aan een schip denkt, denkt vanzelf aan het ruim of de ruimen tot berging van tal van goederen. Bij de marine noemt men een bergplaats inderdaad bergplaats en kent men geen ruimen. Een uitzondering daarop maakt het ketelruim, de plaats dus, waar de ketels opgesteld staan. Waarom men echter alleen van ketelruim spreekt en niet ook van machineruim, doch machinekamer, is een van die onbegrijpelijkheden of inconsequenties van benamingen en uitdrukkingen. Overigens spreekt men ook wel van kofferruim, waarin echter geen koffers geborgen worden! Wellicht heeft het kofferruim zijn naam te danken aan een vergelijking met de koffervis (ostraciontidae), waarbij het lichaam in een vast pantser van zeshoekige beenplaten is ingesloten.

Kettinghaak. Wordt uitsluitend gebruikt in den kettingbak bij het ketting stuwen. Bij het indraaien van den ankerketting loopt deze door den daarvoor bestemden koker naar den kettingbak. Omdat de zware ankerketting niet de eigenschap heeft vanzelf netjes in den kettingbak te gaan liggen, worden een of twee man aangewezen, die de ketting in bochten stuwen, heen en weer, de volgende laag telkens- dwars op de laag er onder. Dit noemt men slechten. Daarvoor gebruikt men lange ijzeren haken, die men kettinghaken noemt.

Kid; kimkiel, loze kiel, als onderdeel van schepen en sloepen, zijn geen speciale marinetermen. Kielhalen was een straf (lijfstraf, want de delinquent werd over boord geworpen en met een touw onder de kiel doorgehaald) , die reeds lang (bij de Wet van 28 Juni 1854) werd vervangen door kruiwagenstraf en deze is weer in 1895 geheel vervallen. Men spreekt bij de marine ook niet meer van kielzog. Immers het kielzog was de trek van de zee onder het schip door; kielwater. Sedert de schroeven een wentelende trek in het water veroorzaken, is men langzamerhand van „zog – zonder de toevoeging „kiel" gaan spreken. De term kielwaterlinie voor het achter elkaar varen bleef echter gehandhaafd, doch zal nu in oorlogstijd welhaast uitsluitend tot het zeegevecht beperkt blijven, daar de onderzeeboten deze formatie voor haast alle andere gevallen te riskant gemaakt hebben.

Kikkersloot. Een tijdlang — althans zeker nog in de periode omstreeks 1890-1920, werd bij de marine de Middellandse Zee spottend ook wel Kikkersloot genoemd, vooral als men ondervond dat het daar toch ook wel „spoken - kon. „Dat noemen ze nu een kikkersloot-, zei men dan.

Kingston. Is een kegelvormige buitenboordklep op de onderzeeboten, waardoor de tanks met water gevuld worden om de boot in evenwicht te brengen (zie afrimmen) voor de onderwatervaart. Overigens vindt men de kingston, die op alle schepen als veiligheidssluiting voorgeschakeld wordt aan elke afsluiter, die een in- of doorlaat door de scheepshuid regelt, zodat, wanneer deze haperen zou door het sluiten der kingstonklep (de naam is afkomstig van de uitvinder) nog geen water in het schip kan komen door de kingston te sluiten. Zo is er ook nog een „kingston-valoc", een klep die naar buitenboord open gaat in tegenstelling met alle andere typen kleppen, die naar binnenboord openen.

Kist. Op de kist zitten wil zeggen, dat men aan boord blijft, niet gaat passagieren, hetzij omdat men wil gaan sparen en dus zo zuinig mogelijk wil zijn, dan wel omdat „de centen op zijn". Van de kist zijn wil zeggen, dat men te veel gedronken heeft. Hij is van de kist — hij is dronken. Vroeger had de uitdrukking „van de kist gaan" de betekenis van „naar de vrouwen" te gaan, b.v. in Singapore.

Klamp. Dwarsbalkje op potdeksel, tegen boord, verschansing of dergelijke voor het beleggen van touw; ook wel kikker. Voor het beleggen van touw gebruikt men ook wel den korvijngel (van paardenvlees, een speciaal soort hout, van koper of van ijzer).

Klaploper. Is een takel, d.w.z. een hefwerktuig, bestaande uit twee eenschijsblokken en het benodigde touw. Klaren. De wimpel klaren, de vlag klaren; zorgen dat de vlag of de wimpel, die door de wind in touwtjes of stagen niet vrijuit wappert (onklaar geraakt is) , wederom voluit waait.

Klarigheid maken, gereed maken. Klarigheid maken voor het strijken van de sloepen of klarigheid maken voor schijfschieten, schijfoptuigen e.d.

Klassiaan. Is iemand, die in de strafklasse geplaatst is. Dat is geen speciale marinetuuchtmaatregel. Doch bij de marine liepen de klassianen meer in de gaten, omdat ze niet zoals bij het leger naar Vlissingen (later naar Hoorn, doch sedert de

vorige wereldoorlog opgeheven) werden gezonden, doch aan boord hun straftijd uitdienden. Voor 1907 gingen ook mariniers als klassiaan (met minimum straftijd van 7 maanden) naar Vlissingen. Toen in 1907 de mariniers den scheepdienst, ook bij plaatsing aan de wal mee liepen, werd de toepassing van deze straf voor de mariniers met die van de matrozen gelijk gesteld. De schepeling (gewoonlijk bleef dit beperkt tot den matroos derde, hoogstens een enkele tweede klas, die ietwat tuchteloos was en in het gareel gebracht moest worden), de schepeling, die in de strafklasse van een tot drie maanden geplaatst werd, leefde en werkte in afzondering van de overige maats. Hij was gekleed in een zeildoeks werkpak en van zijn muts werd het lint verwijderd. De smerigste en vuilste baantjes waren hem opgedragen, in het bijzonder het schoonhouden van de galjoenen; waarom men hem ook wel „galjoen-kapitein - noemde. Gedurende de tijd, dat hij werkzaamheden verrichtte, stond hij onder voortdurend toezicht van een schildwacht en zodra de werkzaamheden geëindigd waren, werd hij in de provoost gebracht, die, in de tijd dat de overige schepelingen vrije tijd hadden of aan tafel schaften, geopend bleef, doch steeds met een schildwacht er bij. 's Nachts ging de provoost op slot. Bewegingsvrijheid had de klassiaan niet en het roken was hem verboden. Deze tuchtmaatregel werd bij de marine niet dikwijls toegepast en tegenwoordig ziet men geen klassiaan meer. Toch kan een commandant ook nu nog een schepeling voor een of ander vergrijp plaatsen in de tuchtklasse. Er is van de klassiaan een ontroerend lied à la Speenhoff of Quêrido: [„Lieve moeder, wil niet wenen, want uw zoon is klassiaan - .....](#)

N1MM cursus bij PI4DEC

Ons zeer gewaardeerde lid Arie Kleingeld (PA3A) gaf op zaterdag 19 januari 2019 een cursus N1MM contest programma voor 14 liefhebbers waaronder drie leden van PI4HAL: Harm de Haan PD2GG, Karel Wolff PC3W en Bert Trumpie PC4Y.

Harm en Karel en patat

Harm en Karel: concentratie

Arie Kleingeld: de docent

Van 10.00 uur tot ca. 14.00 uur waren we geconcentreerd bezig met het configureren van de N1MM programmatuur op onze eigen laptops al dan niet aangesloten op onze eigen transceiver (met dummy load). Omdat we vanaf 5 februari op het schip weer de call PA60HAL mogen gaan gebruiken en daarbij gebruik maken van het N1MM programma voor het vastleggen van de QSO's, leek het ons nuttig daar meer van te weten. Na afloop van deze cursus bestond de mogelijkheid mee te doen met de HA-DX contest in de shack van PI4DEC in Dordrecht met het fantastische antennepark.

Mutaties Radiostation

De WARC antenne is overleden (*byond repair*) en zal worden vervangen. De CW side tone van de (tijdelijke) Kenwood TS 450 is door Wil PA0WBS ietwat opgeschroefd, zodat bezoekers ook mee kunnen luisteren met ons 'beating-the-brass'.

Bericht van Agentschap Telecom en eQSL

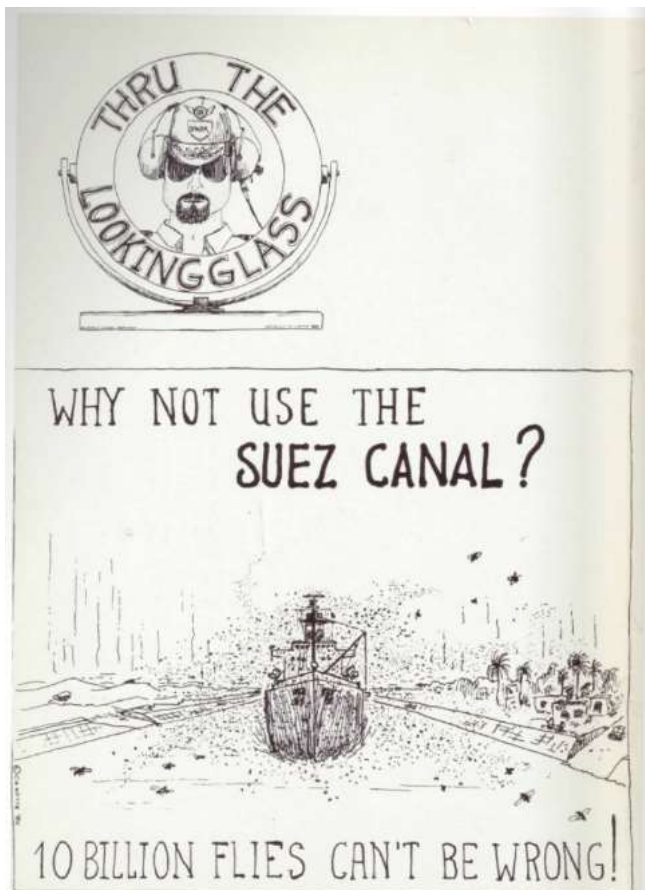
De toestemming voor de bijzondere roepnaam **PA60HAL** is verleend voor de gebruikersperiode **05-02-2019 t/m 31-12-2019**. Tijdens deze periode kan er geen andere bijzondere roepnaam worden verleend aan dezelfde relatie. Dat ter info.

Met vriendelijke groet,

Johan Warmoeskerken

Medewerker Verwerken en Behandelen

Uit PDRH nr. 6, 1986

Colofon:

De nieuwsbrief is bedoeld voor leden van de Vereniging radiozendamateurs stoomschip Rotterdam en andere geïnteresseerden. De nieuwsbrieven zijn terug te vinden op www.pi4hal.nl onder de rubriek Nieuws.

De nieuwsbrieven mogen naar eigen inzicht worden verspreid.

Deze nieuwsbrief kwam tot stand met medewerking van:

- Wikipedia
- QRZ.com
- Facebook
- VERON / VRZA
- PDRH / Oud Roest
- De Blauwe Wimpel
- Paulien Cornelisse
- Peter de Groot PA5PIL
- v/d Steng Marine termen
- Wil Brinkman c.s.

(eind)redactie: Bert Trumpie PC4Y

*****